

nr. 4348.

TELEGRAM.

Mk. d. juli 1878.
N° 825
App. N^o

Klass *B30* Ord *31* Inlämnadt *Wibby* den *27* 1878 kl *4 15* e. m.
Tjensteam

General Poststyrelsen i Stockholm
Eni befälning i hänfande förelagt Gårda poststättens
indragning och i jernvägsträttens förelagt medelst
konstl. försändelse till Stockholm - Gårda - Årstad -
Årstad - Årstad om poststättens föreståndare
att förda den med morgondagens post afföras
Postkontoret

1878 d. 2 juli: *agg. Thors*

Pildn 3937/640

H. W. Ögg

Litt. B.

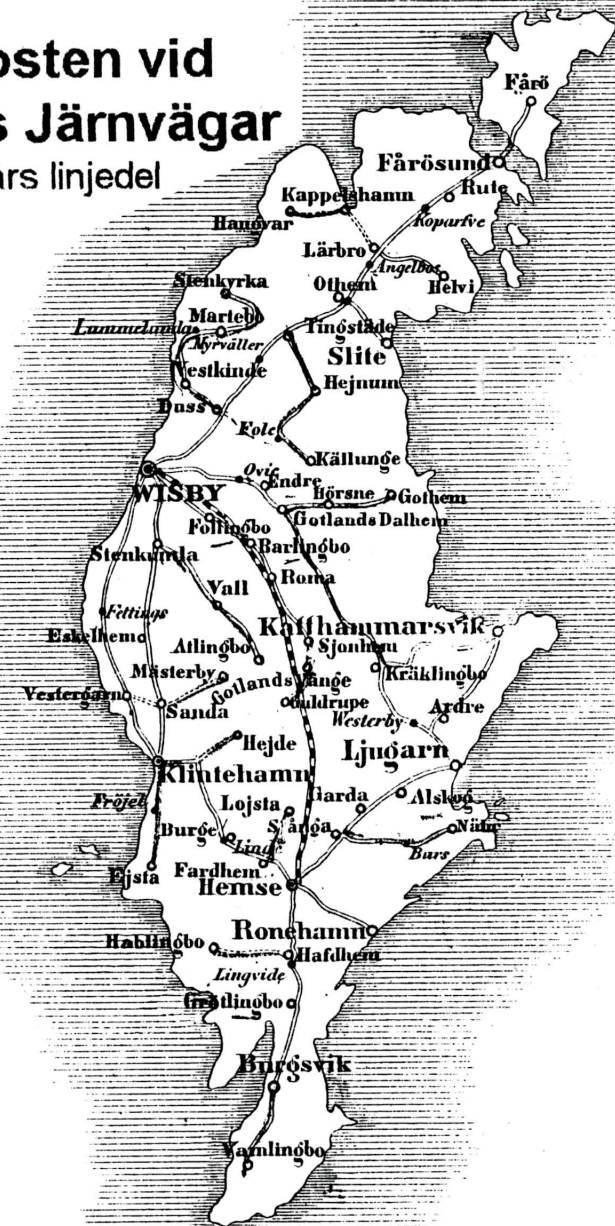
Andra förbättrade upplagan
Med tack till Stig Högström
för mycket värdefull hjälp

Copyright: Erik Lindgren

Erik Lindgren

Om Posten vid Gotlands Järnvägar

1878 års linjedel

Detta är en reproduktion av 1877 års postkarta. Järnvägen under byggnad har angetts. Många av poststationerna drogs in vid årsskiftet 1877/1878 och finns inte med på därefter utgivna kartor.

Posthistorisk skriftserie nr 216

Journ. N° 9
App. N° 2

 TELEGRAM. 612
Postinspektören
Östra distriktet
S. Ållu
KONGL. TELEGRAFVERKET.

POSTINSPEKTOREN ÖSTRA DISTRIKTET
INKOM DEN 10. OKT. 1963
D. N° 329
ADESRÅ

Class	Inlämnad i	N ^o	Ord	Cl.	Datum	Kl.	Fm.
2	Visby	602	24	99	10/10	8	11

Tjänsteann.

Bandelen Hemse kapdhem
öppnades förest mätte vid för
allmän trafik, nu ej dakt
betransport som veskinde
tingstade annu intet kändt
Sekt

Förord

Bandelen Visby - Hemse var den första järnväg som öppnades för allmän trafik på Gotland. Officiell öppningsdag blev den 16 september 1878 men för postverkets del anstod den planerade omorganisationen till den 1 oktober. Möjligheten att ta det nya trafikmedlet i bruk medförde ändring av en organisation som hade införts bara 9 månader tidigare, när lantbrevbäring introducerades på Gotland med 1878 års ingång.

Fyra år tidigare hade Gotland liksom ungefär hälften av landets regioner fått del av den förändring som följde på beslutet att kronobrevbäringsansvaret skulle överföras på postverket. Man kan sålunda säga att Gotland eller åtminstone delar av ön under en tidrymd av mindre än fem år fick uppleva tre väsentliga omorganisationer i kommunikationshänseende.

Det är den tredje av dessa omorganisationer som berörs i detta häfte. Jag begränsar det till dels de järnvägspoststationer som kom till på grund av att postverket tog tågen i sin tjänst och dels de närliggande lantpoststationer som påverkades av järnvägen genom indragning eller annan förändring. Från Hemse sträcktes järnvägen vidare till Havdhem 1900 men den därifrån förlängda bansträckningen söderut till Burgsvik öppnades inte förrän 1908 för allmän trafik. Sträckorna mellan Roma och Hablingbo resp Roma och Slite kom till ett par år före resp efter sekelskiftet. Postverkets utnyttjande av dessa senare tillkomna delar av det gotländska järnvägsnätet är avsedda att bli behandlade i ett kommande häfte i den posthistoriska skriftserien.

De olika postorterna presenteras i den ordning de kommer i riktning söderut från Visby vid en tänkt resa på det sedan 1961-1963 upprivna smalspåret. Berörda lantpoststationer behandlas i allmänhet i anslutning till avsnitten om närmast liggande järnvägspoststationer.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan posten och samhället eller mellan posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent. För järnvägspoststationer kan jag bara namnge dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst. Under kvällsstudier i Stockholm på 1980-talets första hälft gjorde jag sådana anteckningar att jag i allmänhet kan lämna namnuppgifter för tiden fram till första världskriget. De som önskar komplettering för tiden därefter torde kunna få sådan genom studier i arkivet vid huvudpostkontoret i Visby eller Postens centralarkiv i Stockholm.

För läsarnas synpunkter på häftet är jag tacksam. Efter utskrift på en ordbehandlare monteras en förlaga, vilken används för tillverkning av det antal exemplar som efterfrågas. Den på så sätt kopierade upplagan brukar variera mellan 5 och 20 ex. Det är fråga om ett hantverk och jag ber om överseende för de defekter som eventuellt kan drabba något exemplar, eftersom min kopiator är av enklaste slag. Sänd mig den eventuellt defekta kopian omgående för utbyte.

Växjö i december 1993

Erik Lindgren

Inledning

På förslag av postmästare Johan August Lindqvist i Visby bemyndigade poststyrelsen denne i ett brev den 13 juni 1878 att skyndsamligen säga upp kontrakten med föreståndarna för poststationerna Gotlands Dalhem, Roma, Sjonhem och Stånga samt de postföringsentreprenörer som berörde dessa poststationer. Orsaken var att Lindqvist ansåg poststationerna överflödiga när järnvägen mellan Visby och Hemse skulle öppnas för trafik.

De postföringlinjer som Lindqvist ansåg bära dras in var Visby-Ljugarn, Visby-Gotlands Dalhem, Visby-Vamlingbo och Hemse-Ljugarn. I stället önskade han att nya postlinjer skulle inrättas mellan Visby och Klintehamn, Roma och Katthammarsvik, Hemse och Burge samt en lantbrevbäringslinje från Visby över Endre, Follingbo och Dalhem till Hørsne. Den sistnämnda ändrades enligt ett senare förslag att utgå från Barlingbo.

Lindqvist berörde också frågan om hur posten skulle skickas med tågen och anförde bl a följande.

"Enligt mitt förmenande borde en liknande postiljonskupé som den vilken framgår å järnbanan Lindköping-Skara-Stenstorp inrättas, nämligen en så beskaffad kupé som ensamt är avsedd för posten och i vilken den posten följaktliga postiljonen även har sin plats. Jag anser detta så mycket angelägnare, som järnvägspersonalen bliver mycket fåtalig och i de flesta fall kommer att bestå av endast stationsinspektoren, vadan det är givet att denne, som väl också skall antagas såsom stationsföreståndare, under tågens uppehåll vid stationen icke får tillfälle att syssla med posten som medföres".

I frågan om hur postföringen med tåg skulle ordnas återkom poststyrelsen senare efter förhandlingar med järnvägsbolaget, medan frågan om uppsägning av viss personal löstes omgående. Sålunda skickade Lindqvist i brev till poststyrelsen den 27 juni 1878 bevis om att poststationsföreståndare J N Dahlgren i Gotlands Dalhem, Therese Collberg i Sjonhem, W Åkerman i Stånga och L E Hammarström i Roma blivit uppsagda. Samma öde drabbade samtidigt tre lantbrevbärare, som tillika fungerat som postförare, nämligen L P Pettersson i Gotlands Dalhem, F R Jacobsson i Sjonhem och Karl Olofsson i Stånga.

Ännu en uppsägning förde postmästaren på tal telegrafledes med poststyrelsen, sedan länsstyrelsen i sina kommentarer den 27 juni 1878 till omorganisationen hade föreslagit att Garda poststation skulle dras in och Ljugarnsposten befordras med lantbrevbärning på sträckan Etelhem-Garda-Alskog-Ljugarn. På detta förslag fick postmästaren bifall genom telegram från poststyrelsen den 2 juli 1878.

Den förhållandevis långa järnvägssträckan medförde att ett tiotal entreprenörer för landsvägspostföring fick sina avtal uppsagda, varom postmästaren skickade bevis till poststyrelsen den 29 juli 1878.

I frågan om på vad sätt posten skulle befordras med tågen kom Gotlands Jernvägs Aktiebolag med sina första signaler i ett brev som i sin helhet återges på motstående sida.

Gotlands
Jernvägs Aktiebolag
Visby.

N° 3437 Insk. den 19 juli 1878.

Kille Kong. General Carl Sjöden.

1878 den 30 juli morn. i Kjöps och exp. skrif. till
Jernvägsdirektionen samt posten i Visby och Hemse
Även vidare från Direktionen och p. i Visby.
Hvordan berör de nya skrif. för posten i stället för
den gamla som är så dåligt ordnad.

Optent. vidtogs för p. m. m. om i skrif. 2/7

Med förändring af den skrif. den 15 juli som jag har
seha för optent. jernvägsaktiebolag meddelat
att lantbrevbärning i de 3te klasser sagnas. Inka på kassan komma
att användas, efter 500 kulit för
angående detta införing till Sjöden afakta de förändringar
Inka Kong. Sjöden i affären för postföring, som följande
att meddelat till
att af kassan de 3te klasser förändring, komma med afseende
af det uti om afrodt. icke gade styrelsen att förut posten för ma ind
pa vid jernvägen i Skarpsund, Refanets, Ljuga, Dugle, (Wärge)
Quattill, Erusjö och Sarga komma af medan. Skrif. för 18 juli 1878
de Sjöden för optent. jernvägsaktiebolag.

Carl Sjöden

N° 640

Carl Sjöden

Som framgår av tillskriften i ingressen på det i förminskad skala avbildade brevet, besvarades det den 30 juli av poststyrelsen som samtidigt informerade postmästarna i Visby och Hemse. Postmästare Lindqvist förordade postiljonen O N Engström till järnvägspostiljon. I ett senare brev konstaterade han att "det torde bliva för mycket ansträngande för postiljonen Engström att dagligen bestrida tjänstgöringen vid postbefordringen å järnvägen fram och åter mellan Visby och Hemse". Även postiljonen W A Pettersson skulle anlitas på så sätt att de båda tjänstgjorde varannan dag. Deras uppgift begränsades till att följa med tåget och bevaka posten som

befordrades i ett särskilt läst fack med en rymd av 12 kubikfot. Om posten någon gång skulle vara av större omfattning kunde den del som utgjordes av paketpost enligt ett generellt medgivande i poststyrelsens kungörelse den 29 september 1876 sändas som fraktgodis. Sparsamheten lyste igenom också här och man tog till minsta möjliga utrymme för den post som måste befordras regelbundet.

När det gällde personalärenden var det inte bara fråga om uppsägningar av poststationsföreståndare, lantbrevbärare och postföringsentreprenörer inför omorganisationen utan också om tillsättning av sådana. Det var funktionärer som i det förändrade landsbygdsnätet skulle ansvara för postföring utmed nya linjer med utgångspunkter i järnvägsstationerna. Efter anbudsförfarande kunde postmästare Lindqvist i ett brev den 7 augusti 1878 till poststyrelsen sända kontrakt som var beroende av poststyrelsens godkännande. Det var en formsak och poststyrelsen kunde inte annat än skriva under nya kontrakt i följande omfattning:

Skolmästaren N P Carlqvist om postföring Roma - Kräklingbo,
 Johan Jacobsson Gerte i Fardhem om postföring Hemse - Burgsvik,
 Petter Israel Ekström om lantbrevbäring Hemse - Burge,
 fanjunkaren Jacob Romdahl om lantbrevbäring Stånga - När,
 skomakaren Lars Gustaf Löfqvist om lantbrevbäring Etelhem - Garda - Alskog - Ljugarn,
 arbetaren Carl Joh. Norbeck om lantbrevbäring Bjerges - Guldrupe,
 Gustaf Svensson i Lillåker om lantbrevbäring Barlingbo - Hørsne samt arbetaren Petter Rosendahl i Lillåker om lantbrevbäring Barlingbo - Follingbo - Endre.

Det hörde till vanligheterna att postens nya organisation började tillämpas samma dag som en järnvägslinje öppnades för allmän trafik. Så blev inte fallet på Gotlands första järnväg. I stället senarelades postens omorganisation tre veckor. Orsaken till detta spårar vi i postmästare Lindqvists brev till poststyrelsen den 26 augusti 1878, varur jag hämtar följande rader:

"Men enligt de upplysningar som postkontoret meddelats, är det emellertid ännu tvivel underkastat huruvida alla stationer komma att vid samma tillfälle den 10 september för allmän trafik upplätas, enär stationshuset icke tros till denna tid bliva färdiga; därtill fogar sig den olägenheten att tidtabellerna för tågens gång icke kunna fastställas förr än efter banans avsyning, som skall äga rum i början av nästa september och således icke Kungl. General Poststyrelsen meddelas förr än omkring den 10 i samma månad.

Av dessa senare anledningar och enär det torde möta svårigheter att upprätta tidtabeller för de postlinjer, som skola utgå från poststationerna vid banan och ställas i förbindelse med de postförande bantågen, innan järnvägens tidtabeller bliva kända och Kungl. General Poststyrelsen meddelade, vågar postkontoret i största ödmjukhet föreslå, att såväl postföringen å järnvägen Visby - Hemse som ock öppnandet av poststationer vid ovannämnde järnvägsstationer måtte få anstå till den 1 nästkommande oktober

och nuvarande postföringen å vederbörande linjer ditintills fortgå och poststationerna i Roma, Garda och Stånga intill dess bibehållas".

På detta förslag svarade poststyrelsen den 2 september att postföringen inte skulle börja på järnvägen förrän poststyrelsen förordnat om detta. En vecka efter tågstart skickade Lindqvist den 18 september 1878 till poststyrelsen järnvägstidtabellen och förslag till tidtabeller för berörda landsvägs-linjer. Med hänsyn till ankomst- och avgångstiderna för posten från och till fastlandet föreslog Lindqvist postföring med tåget från Visby kl 7.30 och från Hemse kl 15.27. Hans förslag till landsvägsposttidtabeller var anpassade till dessa tåg.

Tidtabell för Gotlands Järnväg gällande tilläufvare.

Linje	Pris Å		Avgångstid	Kl	Pris Å		Avgångstid
	1 kl.	2 kl.			1 kl.	2 kl.	
Fr. Visby	7,80	4,16	7,30	15	Fr. Hemse	6,42	3,27
Roma	4,41	5,28	8,00	15	Stånga	7,11	8,56
Butle	9,22	8,8	9,00	15	Etelhem	7,84	4,19
Etelhem	9,48	8,82	9,00	15	Butle	7,57	4,42
Stånga	10,9	8,54	8,1	15	Roma	8,40	5,25
Till Hemse	10,88	7,90	8,1	15	Till Visby	9,48	6,80

Reglemente och taxa för trafiken finnes att köpa för 50 öre, såväl å alla stationer som i Bokhandeln i Visby.

I Gotlands Allehanda infördes i september 1878 denna uppgift om tågens gång. De med bock markerade tågen var de som postmästare Lindqvist föreslog till postföring.

Följande dagar väntade Lindqvist ivrigt på bifall till förslaget när han öppnade tjänsteposten till postkontoret. När han inte ens så sent som den 26 september fått besked, lät han kl 8.50 sända ett telegram som i utskriften i Stockholm fick det utseende som framgår av avbildningen. Det väntade bifallet kom därefter omgående telegraferades.

TELEGRAM. Sök. den 26 september 1878

№ 1735

App. № 36

Klass *St. N. 638* Ord *24* Inlämnad i *Visby* den *26/9* 1878 kl *8,50* f.

Tjänsteman

Generalpoststyrelsen Stockholm

Vid förmanat anhållan om upplösning af telegrafbureauerna järnvägspostföringen kan vidtagas och fristående tidtabeller för sidelinjerna tillämpas från frist. oktober.

Postkontoret

1878 den 26 sept. kamm. för t. l.

Det blev ytterligare komplikationer genom att stationerna i Barlingbo och Bjerges inte kunde öppnas för trafik ens den 1 oktober 1878. Lindqvist hade därför i ett brev till poststyrelsen presenterat en lösning på det därmed uppkomna problemet. Den redovisas i de följande avsnitten om Barlingbo och Bjerges.

Visby—Hemse.

(Från den 5 januari 1879.)

Denna spalt läses nedifrån och uppåt.

☉			
7,30 f. m.	<i>Visby</i>	9,46 f. m.	6,30 e. m.
—	<i>Barlingbo</i>	—	—
8,41 »	<i>Roma</i>	—	5,25 »
—	<i>Bjerges</i>	—	—
9,23 »	<i>Butle</i>	—	4,42 »
9,46 »	<i>Etelhem</i>	7,34 »	4,19 »
10,9 »	<i>Stånga</i>	—	3,56 »
10,33 f. m.	<i>Hemse</i>	6,42 f. m.	3,27 e. m.

S. Th.

☉

Sedan även stationshusen i Barlingbo och Bjerges blivit öppnade, tillämpades denna tidtabell för posttågen. Redan då hade befordran av vanlig post utan värde och utan medföljande postfunktionär införts med morgontåget från Hemse.

Sylfaste

Det kan synas egendomligt att den första presentationen av en poststation i detta häfte gäller en förhållandevis sent tillkommen poststation. Det blir nu så vid tillämpning av principen att "resa" längs järnvägen med början från norr. I den här avbildade tidtabellen för posttågen, gällande från och med den 1 september 1911, finns som första station angivet Sylfaste. Efter namnet finns beteckningen (ej f.), vilket skall utläsas som "ej förenad". I tidtabellen finner vi samma beteckning för bl a Gotlands Karby, en järnvägs-poststation som öppnades flera år tidigare. Den har sitt eget avsnitt längre fram i detta häfte.

Visby—Burgsvik.

(Från och med den 1 september 1911.)

Pik. 109.		Pik. 364			
M. T. O.		Th. F. L.			
Tåg 1.	Tåg 3.	Km.			
c 8 ²⁵	c 5 ³⁰	—	<i>Visby</i> 242	10 ⁰	7 ¹⁵
8 ⁴⁵	5 ⁵³	11	<i>Sylfaste</i> (ej f.)	9 ⁴⁰	6 ²⁴
8 ⁵¹	6 ²	13	<i>Barlingbo</i>	9 ³⁵	6 ²⁰
9 ⁰	6 ¹²	18	<i>Gotlands Karby</i> (ej f.)	9 ²⁶	6 ¹²
9 ⁶	6 ²⁰	21	<i>Romakloster</i> 244, 245	9 ¹⁹	6 ²⁵
9 ¹⁴	6 ²⁸	—	<i>Romakloster</i>	9 ¹²	6 ²⁶
9 ²⁶	6 ⁴⁰	27	<i>Bjerges</i>	9 ⁰	6 ¹⁵
9 ³⁶	6 ⁵¹	32	<i>Butle</i>	8 ⁴⁹	6 ²
9 ⁵¹	7 ⁵	40	<i>Etelhem</i>	8 ³²	5 ⁵⁰
10 ⁸	7 ²⁵	47	<i>Stånga</i>	8 ¹⁷	5 ³⁷
10 ²²	7 ⁴⁰	55	<i>Hemse</i> 246	7 ⁵⁶	5 ¹⁸
10 ²³	7 ⁴³	—	<i>Hemse</i>	7 ⁵³	5 ¹⁷
10 ⁴⁰	8 ¹	64	<i>Hafdhem</i> (ej f.)	7 ³⁶	5 ¹
x	x	69	<i>Gröttingbo</i> (ej f.)	7 ²²	4 ⁵¹
x	x	74	<i>Fidenäs</i>	7 ¹¹	4 ⁴⁰
11 ¹⁰	8 ³⁵	79	<i>Burgsvik</i>	7 ⁰	4 ³⁰
				Tåg 2.	Tåg 4.
				Th. F. L.	
				M. T. O.	
				Pik. 364	Pik. 109.

När poststationen i Sylfaste öppnades, fanns det inte någon järnvägsanställd som kunde handha postgöromålen. Men det förelåg tillräckligt starka skäl i ansökan om en poststation i Sylfaste för att poststyrelsen kunde besluta den 18 augusti 1911 att öppna en sådan i Sylfaste. Till föreståndare antogs fru Johanna Christina Andersson med 200 kr i årsarvode, en ersättning som inkluderade hennes ansvar för transporter från och till tågen. Arvodet höjdes den 1 augusti 1914 till 300 kr.

En efterträdare till fru Andersson var Klara Jacobsson, som 32 år gammal

övertog befattningen som poststationsföreståndare den 1 oktober 1922 med poststationen inrymd i järnvägens stationshus. Hon begärde den 31 juli 1946 i ett brev till postmästaren i Visby att få avgå med oktober månads utgång. Postmästaren tog kontakt med styrelsen för Gotlands Järnvägar, som erbjöd sig att överta skötseln av poststationen.

Sedan postdirektören i Linköping uttalat att poststationen kunde "utan olägenhet förenas med järnvägsstationen från och med den 1 november", beslöt poststyrelsen om denna åtgärd. Ersättningen från postverket till järnvägen f v b till föreståndaren utgick då med 1590 kr om året jämte rörligt tillägg (vid den tiden 31%).

Eftersom poststationen öppnades då Oscars-frimärkena var på upphällningen, som man säger, har redaktörerna för stämpelkatalogen funnit riktigt att notera höga värden för Oscars-frimärken stämplade i Sylfaste.

Järnvägen förstatligades 1947. Två månader innan trafiken lades ned drogs poststationen i Sylfaste in den 31 juli 1960.

Endre

Lantpoststationen i Endre hade dragits in med 1878 års ingång, då en lantbrevbäring inrättades från Visby till Dalhem. Järnvägens tillkomst påverkade denna linje i viss mån genom att den från den 1 november 1878 ändrades att utgå från Barlingbo till Endre via Follingbo med Petter Rosendahl i Lillåker som lantbrevbärare.

I häfte nr 160 i den posthistoriska serien "Kortlivad post på Gotland" lämnas mera uppgifter om poststationen i Endre.

Follingbo

Även i det järnvägen förhållandevis närliggande Follingbo fanns en poststation under tiden 1874-1877. Posten transporterades dit med häst och vagn från Visby två gånger i veckan via landsvägslinjen till Roma, som också passerade Barlingbo. Efter indragning av poststationen i Follingbo betjänades dess kunder med lantbrevbäring från Visby.

(Gotlands) Dalhem

Poststationen i Dalhem hade på grund av förväxling med Dalhem i Kalmar län fått prefixet Gotlands med 1876 års ingång. Poststationen fanns kvar även efter lantbrevbäringens införande på Gotland i januari 1878 men blev indragen en månad efter att posttrafiken började på järnvägen. De som hade anlitat poststationen i Dalhem fick vända sig till den förenade post- och järnvägsstationen i Barlingbo i den mån de inte kunde utnyttja lantbrevbäraren på linjen från Barlingbo till Hörsne.

I Dalhem hade skolläraren Jakob Nikolas Dahlgren varit föreståndare från poststationens tillkomst med 1874 års ingång. Han blev som framgår av inledningsavsnittet i detta häfte uppsagd från sin befattning till den 1 oktober 1878 men fick vara kvar en månad längre än beräknat på grund av att den förenade post- och järnvägsstationen i Barlingbo inte kunde öppnas förrän den 1 november.

Dalhem har i modern tid återkommit som postnamn. Den 1 februari 1971 namnändrades nämligen poststationen Gotlands Hässelby till Dalhem. Datumstämpeln Dalhem i modern utformning användes under drygt 20 år eller till och med den 6 april 1991. En strukturrationalisering medförde att en datumstämpel med gravyren VISBY 1 DALHEM togs i bruk därefter. Ett 70-tal hushåll har postadressen Dalhem när detta skrivs.

Barlingbo

Lantpoststationen i Barlingbo hade inrättats med 1874 års ingång, då kronobrevbäringens reformen genomfördes på Gotland. I samband därmed inrättades en åkande post från Visby till Roma över Follingbo och Barlingbo. Poststationen i Barlingbo drogs emellertid in med 1877 års utgång och dess föreståndare Carolina Bergvall fick upphöra med sin verksamhet. En lantbrevbärare skulle svara för socknens post, något som egentligen bara fungerade för dem som bodde utmed lantbrevbärarens färdväg. Barlingbo sockens kommunalstämma den 11 januari 1878 utsåg nämligen inte något kommunombud, som eljest skulle ha varit en förbindelseänk med lantbrevbäraren för dem som inte kunde komma i direkt kontakt med denne. Stämmoprotokollet fick följande lydelse:

"Angående att kommunen skulle å sin bekostnad anskaffa en lämplig person för postens emottagande avslog stämman enhälligt emedan det ansågs vara postverkets skyldighet".

Det blev emellertid en förhållandevis kort period som Barlingbo inte fanns med i postanstaltsförteckningen. Den 1 november 1878 öppnades en förenad post- och järnvägsstation i Barlingbo med stationsmästaren Algot Kullberger som ansvarig för posten.

Enligt de ursprungliga planerna skulle poststationen ha öppnats den 1 ok-

tober, när tågen började forsla post, men det uppkom en försening, som postmästare Lindqvist i Visby rapporterade i ett brev till poststyrelsen den 21 september 1878. Han fick poststyrelsens bifall på samtliga punkter i sin framställning, av vilka två avsnitt hade följande lydelse, nämligen

att poststationen i Sjonhem och lantbrevbäringen å linjen Sjonhem-Vänge-Guldrupe, och poststationen i Gotlands Dalhem och lantbrevbäringen å linjen Gotlands Dalhem-Hörnse samt nuvarande kärposten å linjen Visby-Gotlands Dalhem bibehålles intill slutet av oktober månad samt

att postföraren å linjen Roma-Kräklingbo-Katthammarsvik under oktober månad på vanligt sätt avlämnar och avhämtar posten vid Sjonhems poststation.

För undvika återbläddring i häftet återges detta citat även i avsnittet om Bjerges.

Den 1 november 1878 fick sålunda stationsmästaren Algot Kullberger i Barlingbo börja svinga postens datumstämpel. Han fick 240 kr av postmedel för detta arbete, utbetalade av järnvägsbolaget. Den 1 juni 1895 tog stationsinspektör Gustaf Alfred Nilsson över och fick från 1896 års ingång årsarvodet för postsysslan höjt till 300 kr. Genom allmän reglering av sådana arvoden steg beloppet till 360 kr 1899, till 420 kr 1902 och till 480 kr 1903. Det fick bl a Carl Johan Oscar Sandberg glädje av, när han tillträdde den 1 april 1902. Han förflyttades till Romakloster den 1 april 1911 och Sven Gottberg, som tidigare ansvarat för post och järnväg i Etelhem, trädde nu till i Barlingbo. Poststationen fanns kvar till och med juli 1960.

Gotlands Karby

Vid kommunalstämman i Roma den 7 maj 1907 behandlades ett förslag av "45 aktningvärda medlemmar" av församlingen att stämman skulle anhänga hos poststyrelsen om att styrelsen "täcktes uppmärksamma allmänhetens i Roma önskan att få en poststation anordnad vid Karby anhalt". Det framhölls att anhalten var "belägen i den tätast befolkade delen av Roma kommun och att största antalet av Roma sockens lantbrukare hade genom mjölktransport daglig förbindelse med denna anhalt".

Stämman beslöt om Roma kommuns förbindelse "under förutsättning om sådan poststation bliver anordnad vid Karby, att tills vidare betala det årliga arvode, som poststationsföreståndaren betingar", Ordföranden M A Karlsson, kyrkoherden H L Söderberg och folkskolläraren A E Thimgren fick uppdraget att inlämna ansökan till poststyrelsen.

Svaret på en framställning med samma syfte den 7 maj 1907 från kommunalstämman till styrelsen för Gotlands Järnvägar behandlades vid en extra kommunalstämma den 1 juli 1907. Därvid rapporterades att järnvägens styrelse "på anförda skäl vägrat banvaktsformannen P Akesson

att åtaga sig uppdraget att förestå den tilltänkta poststationen men välvilligt medgivit, att järnvägsbolagets rum vid Karby får på för nämnda ändamål användas samt att styrelsen icke hade något att erinra, om Akessons dotter Anna åtager sig ifrågavarande uppdrag".

Undertecknad förklarar sig härmed villig att för en årlig avlöning av 150 kronor förestå den poststation, som Kungl. Generalpoststyrelsen möjligen kan komma att anordna vid Karby anhalt.

Roma den 8 juli 1907

Anna Akesson

Egenhändig namnteckningen bevitnas av:

*A. E. Thimgren
Folkskollärare
Roma kloster*

*Amne Olsson
Seminariis
Lärbro.*

I ett uttalande den 4 september 1907 till poststyrelsen från länsstyrelsen i Visby förordades bifall till ansökan, då en poststation vid Karby "skulle medföra väsentlig förbättring av postgången för en betydande del av socknens befolkning". I samma brev berördes namnfrågan. På grund av risk för förväxling av post till andra poststationer med snarlika namn, som t ex Karlsby i Östergötland, hade förslag lämnats om att poststationen skulle kallas "Gotlands Roma". Den söder därom belägna poststationen i Roma hade bara ett år tidigare namnändrats till Romakloster. Länsstyrelsens förslag om namn på den nya poststationen blev "Gotlands Karby".

Postdirektionen i Linköping lät genom postmästaren i Visby infordra ett yttrande av poststationsföreståndaren i Romakloster. Där ville Albert Högström naturligtvis ogärna ha sitt postområde naggat i kanten och fann skäl att avstyrka tillkomsten av en konkurrerande granne:

"Fördelarna med ifrågavarande poststation skulle icke komma att uppväga de många olägenheter och villervalla i posthämtningen, som därigenom skulle uppstå. Anser att en lösväska, utgående från endera Barlingbo eller Romaklosters poststationer, skulle tillfredsställande betjäna Karbyområdet".

Postmästaren i Visby var beredd att lita på Högströms omdöme men tog också hänsyn till andra faktorer. Han återopade länsstyrelsens tillstyrkande utlåtande och ansåg att poststationen kunde "försöksvis inrättas vid Karby för minst ett år, efter vilken tid en utredning rörande korrespondensens storlek skulle kunna visa, huruvida befolkningen i orten verkligen under nämnda tid betjänat sig av poststationen i sådan utsträckning, att dess fortvaro kan anses erforderlig".

Postinspektionen följde detta förslag och poststyrelsen beslöt i enlighet därmed den 14 december 1907. Poststationen öppnades med 1908 års ingång enligt kontrakt med banvaktsförmannen Petter Johan Åkesson "vilken som biträde vid postgöromålen skulle anlita sin adertonåriga dotter". Enligt kontraktet skulle något arvode inte betalas av postverket för skötseln. Avtalet gällde mellan Åkesson personligen och postverket. Poststationen kunde inte betraktas som förenad med järnvägen, något som också framgår av tillägget (ej f.) efter namnuppgiften i tidtabellen.

Visby—Hafdhem.

(Från och med den 1 januari 1908.)

Pkkp. 109.		Pkk. 364					
M. T. O.		Th. F. L.					
Tåg 1.	Tåg 3.	Km.					
7 ³⁰	4 ⁴⁵	—	Visby 249.....	9 ⁴⁰	6 ⁵⁰		
8 ⁵	5 ²³	13	Barlingbo	9 ⁵	6 ²⁰		
8 ¹⁶	5 ³⁶	18	Gotlands Karby (ej f.)	8 ⁴²	6 ¹		
8 ²³	5 ⁴³	21	Roma kloster 252, 253	8 ³⁵	5 ⁵⁵		
8 ³⁸	5 ⁵⁹	—	Roma kloster	8 ²⁰	5 ⁴⁰		
8 ⁵⁶	6 ²²	27	Bjerges.....	8 ⁶	5 ²⁶		
9 ¹¹	6 ⁴⁰	32	Buttle	7 ⁵⁰	5 ¹⁰		
9 ³²	7 ⁶	40	Etelhem	7 ²⁷	4 ⁴⁷		
9 ⁵²	7 ³⁰	47	Stånga	7 ⁵	4 ²⁵		
10 ¹⁰	7 ⁵⁰	55	Hemse 254	6 ⁴⁰	4 ⁰		
10 ²⁰	8 ⁰	—	Hemse	6 ³⁰	3 ⁵⁰		
10 ⁴⁰	8 ²⁰	64	Hafdhem (ej f.)	6 ¹⁰	3 ³⁰		
				Tåg 2.	Tåg 4.		
				Th. F. L.			
				M. T. O.			
				Pkk. 364	Pkkp. 109.		

Knappt två år efter poststationens start kunde postinspektören inte oväntat till poststyrelsen överlämna en uppsägning av kontraktet med Åkesson till upphörande med 1909 års utgång. Samtidigt skrev han till Roma kommun och begärde upplysning "huruvida Roma kommun är villig att med 200 kronor för år bidra till poststationsföreståndarens vid Gotlands Karby avlöning". Detta ärende behandlades vid sammanträde med kommunalnämnden i Roma den 8 oktober 1909, varvid bl a följande uttalande protokollfördes:

"Kommunalnämnden inser väl, att en avsevärd minskning av Postverkets intäkter vid Roma Kloster uppstått, sedan poststation anordnats vid Gotlands Karby, enär nästan hela Roma socken och delar av andra socknar har sin postutväxling vid den centralt välbelägna poststationen Gotlands Karby, men däremot anser nämnden det oegentligt att avlöningen vid Roma Kloster bibehålles oförändrad, då postgöromålen vid denna station avsevärt minskats.

Nämnden vill därför föreslå att kommunalstämman gör hemställan hos Postinspektionen, att den godhetsfullt ville hos Kungl.Generalpoststyrelsen vitsorda bibehållandet av Gotlands Karby, då allmänheten här omkring känner sig lycklig däröver, att denna poststation blev anordnad, men att avlöningsförhållandena mellan Roma Kloster och Gotlands Karby på ett sådant sätt regleras, att Roma lilla kommun för de förmåner den åtnjuter genom en bättre och bekvämare postutväxling vid Gotlands Karby må befrias från högre andel av poststationsföreståndarens avlöning än 100 kronor årligen från och med nästa år".

Kommunalstämman sammanträdde den 15 oktober 1909 och anslöt sig till nämndens uttalande "med det tillägget, att, därest sådan lönerreglering, som nämnden föreslagit, mellan Roma Kloster och Gotlands Karby icke nu kan ske, Roma kommun må vidkännas tills vidare något mer än 100 kronor för år, och hemställer, att Kungl.Generalpoststyrelsen vid ärendets prövning måtte bestämma Roma kommuns andel i poststationsföreståndarens vid Gotlands Karby avlöning till högst 150 kronor för år".

Efter förslag från postinspektionen beslöt poststyrelsen den 15 november 1909 att Åkesson från 1910 års ingång skulle få 200 kr i årligt arvode. Åkesson hade vid uppsägningen erbjudit sig att fortfara med postarbetet mot en ersättning av 350 kr. Mellanskillnaden tillsköt kommunen. Detta var inte någon unik företeelse i vårt lands posthistoria, ehuru den blivit mera ovanlig efter sekelskiftet.

Poststationen flyttades från järnvägsstationen med 1913 års ingång, då handelsbiträdet Sigurd Oskar Adolf Enström övertog befattningen. Han fick 300 kr i årsarvode, vilket höjdes till 360 kr med 1916 års ingång. Poststationen kunde avvecklas med augusti månads utgång 1960.

Roma(kloster)

Skolläraren C A Wessman utsågs till föreståndare för den poststation som med namnet Roma öppnades den 1 januari 1874. När Wessman befordrades till en annan skola, föreslog han till sin efterträdare snickaren och 1:e konstapeln vid artilleriet Esaias Hammarström. Denne bodde i samma hus som skolläraren. Detta beviljade poststyrelsen och skiftet på befattningen genomfördes med februari månads ingång 1876.

Snickaren fick emellertid finna sig i att frånträda befattningen den 1 oktober 1878, då poststationen flyttades till järnvägsstationen. Jag har inte lyckats återfinna namnen på de första järnvägstjänstemännen i Roma som hade ansvar för posten. Algot Kullberger som vi träffade på i Barlingbo, tog emellertid över den 1 juni 1895, följd den 1 september 1897 av Peter Albert Högström.

Roma blev genom tillkomsten av järnvägen därifrån till Hablingbo en järnvägsknutpunkt 1898 och det visade sig inte lämpligt att förena post- och järnvägsstöromål. Därför upphörde samarbetet med järnvägen i vad det gällde lokal postservice och poststationen flyttades från järnvägsstationen den 8 oktober 1898 till handlanden Carl Laurentius August Stenberg. Denne fick ett årsarvode på 600 kr, vilket från den 1 juli 1902 förstärktes med ett biträdesanslag på 400 kr.

Skilsmässan varade under åtta år. Det befanns senare möjligt att förena järnvägsstöromålen med postsysslan och den 1 november 1906 flyttades posten åter till järnvägsstationen, där Peter Albert Högström tog vid på nytt. Tre månader tidigare hade poststationens namn ändrats till Romakloster, varom mera berättas härefter. Stinsen Carl Johan Oscar Sandberg tog över i Romakloster efter Högström den 1 april 1911, nu med 600 kr i postarvode, vartill kom ett biträdesanslag på 360 kr, vilket höjdes till 420 kr vid 1914 års reglering. Tillkomsten av poststationen i Karby, varom berättas i ett tidigare avsnitt, förefaller inte ha påverkat avlöningen vid Romaklosters poststation, ehuru föreståndaren måste ha fått en avsevärd minskning av kundunderlaget från 1908 års ingång.

Società Generale per lo Zucchero Indigeno

ANONIMA - CON SEDE IN ROMA - PIAZZA SSILVESTRO N°92

Capitale sociale Lire 12,000,000 - interamente versato.

Rom, 14. März 1906.

Tit.

"ROMA" Sockerfabriks Aktiebolag,

ROMA.
(Schweden)

Unser Ergebenes von gestern hoefl. bestätigend, beehren wir uns, Ihnen mitzutellen, dass wir Ihnen heute separat ein grosses Couvert des kgl. Finanzministeriums in Stockholm vom 10. dies uebermacht haben, welche Sendung irrthümlicherweise von hiesigem Postamt uns bestellt wurde, anstatt refusirt zu werden.

Wir bitten Sie um gefl. Empfangsanzeige zu unserer Entlastung und zeichnen inzwischen hochachtend

p. p. SOCIETÀ GENERALE PER LO ZUCCHERO INDIGENO

[Signature]

Det skulle bli en ny skilsmässa från järnvägen på grund av den efter hand kraftiga trafikutvecklingen i Romakloster. Den 1 augusti 1906 höjdes poststationens klass till postexpedition och Britta Kristina Maria Lindvall blev med titeln stationsmästare föreståndare för postexpeditionen. Genom 1977 års generella omorganisationen fick postexpeditionen benämningen lokalpostkontor, från 1986 utan prefixet lokal. Föreståndarens titel är postmästare, f n med ansvar för postdistributionen till drygt 1700 hushåll med postadressen Romakloster.

Suffixet kloster tillfördes poststationens namn den 1 augusti 1906 på grund av att post till Roma inte så sällan hamnade i Italien. I mars 1906 reklamerade Roma Sockerfabriks AB ett felsänt brev och bifogade vid den fortsatta handläggningen av ett ärende det brev som avbildas här i förminskad skala. Efter skriftväxling med bl a länsstyrelsen beslöt poststyrelsen om namnändringen.

Sjonhem

Från Roma hade med 1874 års ingång inrättats en sidopostföring till Wänge via Sjonhem. Skolmästaren Nils Carlquist ansvarade för postföring med två turer i veckan. Posten befordrades med häst och vagn, liksom på huvudlinjen från Visby till Roma.

I Sjonhem öppnades samtidigt en poststation med mamsell Terese Collberg som föreståndare. Hon hade inledningsvis 50 kr i årsarvode men fick detta höjt till 150 kr samtidigt med åtskilliga kolleger i enlighet med poststyrelsens beslut den 23 april 1874. Den 29 april 1876 ändrades poststationens namn från Sjonhem till Sjonhem.

Som en följd av järnvägens tillkomst blev poststationen i Sjonhem indragen den 31 oktober 1878. Församlingsborna hänvisades till den förenade post- och järnvägsstationen i Roma för sina postärenden. Det var då känt vilka förmåner som var förenade med lantbrevbäring och önskemål om en sådan kom till uttryck. De behandlades vid kommunalstämman i Sjonhem den 29 december 1878. Den därefter gjorda framställningen om lantbrevbäring från Roma till Sjonhem avslogs men de församlingsbor som så ville kunde få sin post med den lösväska som utväxlades med prästgården.

Bjärges

Invånarna i Wänge socken hade blivit av med sin blott fyra år gamla poststation, när lantbrevbäringen introducerades på Gotland med 1878 års ingång. För att undvika förväxling med poststationen i Wänge i Uppland

hade den gotländska poststationen haft prefixet Wänge under de två sista åren av dess existens. Därefter betjänades sockenborna med lantbrevbäring från Sjonhem. Sedan denna poststation också dragits in den 31 oktober 1878, fick Wängeborna ändå postservice på relativt nära håll genom att en poststation öppnades den 1 november 1878 i Bjärges järnvägsstation, belägen i Wänge socken på halvannan kilometers avstånd från kyrkan. Vid utstakningen av järnvägen fann man det lämpligt att förlägga järnvägsstationen till den plats där järnvägen korsade landsvägen mellan Wänge och Guldrupe.

Det hade ursprungligen varit meningen, att den förenade post- och järnvägsstationen i Bjärges skulle ha öppnats den 1 oktober 1878, men postmästaren i Visby fick omkring den 20 september besked från järnvägsbolaget om att järnvägsstationerna i Barlingbo och Bjärges inte kunde bli klara förrän i slutet av oktober. Han rapporterade detta i ett brev till poststyrelsen den 21 september 1878 och fick poststyrelsens bifall på samtliga punkter i sin framställning, av vilka två avsnitt hade följande lydelse, nämligen

att poststationen i Sjonhem och lantbrevbäringen å linjen Sjonhem-Wänge-Guldrupe, och poststationen i Gotlands Dalhem och lantbrevbäringen å linjen Gotlands Dalhem-Hörnse samt nuvarande kärposten å linjen Visby-Gotlands Dalhem bibehålles intill slutet av oktober månad samt

att postföraren å linjen Roma-Kräklingbo-Katthammarsvik under oktober månad på vanligt sätt avlämnar och avhämtar posten vid Sjonhems poststation.

För den nya poststationen i Bjärges den 1 november 1878 blev stationsföreståndaren Frans Alfred Herrlin ansvarig med 240 kr i årsarvode för själva postsyslsan. Med 1896 års ingång efterträdde han av Gunnar Kahl och från den 29 november 1899 antecknas Carl Johan Oscar Sandberg som ansvarig. Denne följdes den 1 april 1902 av Gehardy Frans Pettersson, nu med 360 kr i årsersättning på grund av det årets allmänna reglering av ersättningar till de förenade poststationernas föreståndare. Beloppen ökade efter hand och från den 1 mars 1915 utgick i Bjärges 480 kr om året jämte ett biträdesanslag på 300 kr. Bakom postluckan fanns senare bland andra Fritiof Karlsson och Sven Olsson.

När järnvägstrafiken lades ned 1960 fanns det skäl att behålla poststationen tills vidare. Visserligen såldes stationshuset men posten fanns kvar där till nedläggningen den 30 september 1967. Fru Maja Eriksson som var den sista föreståndaren tillträdde 1962 och fick efter nedläggningen tjänst vid posten i Romakloster. Därifrån betjänade en lantbrevbäringslinje kunderna i Wänge, Guldrupe, Buttle och Viklau.

Buttle

På vår tänkta tågresa söderut har vi nu kommit till Buttle, där en poststation öppnades i järnvägsstationen den 1 oktober 1878. Stationsföreståndaren E A Ahlstrand ansvarade för postsyslsan med 240 kr i årsarvode. Den 1 juni 1895 tog Carl Gustaf Svensson över som i sin tur lämnade över till Robert Åkesson strax efter sekelskiftet.

Poststationen lydde till en början under postmästaren i Visby men flyttades den 1 oktober 1915 till Hemse postområde. Där fanns ett förvaltningspostkontor sedan 1863. Det ersattes med en poststation den 1 oktober 1921.

Poststationen i Buttle drogs in med augusti månads utgång 1960, en åtgärd som var naturlig i anslutning till planering för lantbrevbäringsorganisationen i anslutning till järnvägstrafikens nedläggning.

Etelhem

En poststation öppnades den 1 oktober 1878 i Etelhems stationshus med stationsinspektör Johan Henric Kellgren som ansvarig för posten. Hans årsarvode för själva postsyslsan höjdes från 240 till 300 kr från och med 1896. I januari 1899 tog Sixtus Kahl över befattningen men blott för en kortare period. Kellgren återvände vid sekelskiftet och fanns kvar till 1909 års utgång.

När framställning gjordes om att inrätta en poststation i Garda, hade det varit naturligt att Kellgren skulle motsätta sig detta med tanke på att hans trafikunderlag skulle löpa risk att minska. Men han uttalade i sitt remissvar att han inte fann något hinder för en poststation i Garda. I samband med den poststationens tillkomst inrättades en enskild diligenslinje mellan Etelhem och Ljugarn

		Etelhem—Ljugarn.			
		(Enskild diligens.)			
		(Från den 2 oktober 1906.)			
—	9,40	0,6	Etelhems poststation.....	T. Th. L.	4,0
10,30	10,45	0,3	Garda poststation.....	T. Th. L.	2,55
		0,7	Alskogs kyrkoherdeboställe.....		
12,0	—	1,6	Ljugarns poststation	T. Th. L.	—
					3,10
					1,35

Några månaders vakans följde på Kellgrens avslutade tjänstgöring. Därefter trädde Sven Gottberg till den 1 april 1910, men när han förflyttades till Barlingbo den 1 juni 1911, tog Karl Svallingsson över i Etelhem. Årsarvodet för postsyslsan ökade under dennes tjänstgöringsperiod från 420 till 480 kr på grund av 1914 års allmänna lönereglering.

Med nedläggning av järnvägstrafiken blev poststationen i Etelhem indragen den 30 september 1960.

Stånga

Som framgår av inledningsavsnittet i detta häfte skickade postmästaren i Visby i juni 1878 till poststyrelsen bevis om att poststationsföreståndare Wilhelm Åkerman i Stånga hade blivit uppsagd från sin befattning. Detta berodde ju på att lantpoststationen i Stånga drogs in med järnvägens tillkomst. Åkerman var länsman och hade varit föreståndare för poststationen i Stånga sedan dess tillkomst med 1874 års ingång.

De som vant sig vid Åkermans betjäning i postärenden fick nu i stället vända sig till järnvägsstationen. Där svarade bl a följande järnvägsmän för postservice: W Lönnies (1878-1887), Carl Otto Rotstein (1887-1896), Johan Vilhelm Jacobsson (1896-1899), Sixtus Josef Kahl (1900-1903), Carl Arthur Nährström (1903-1905) och därefter under en längre period Sven Petter Björkvist.

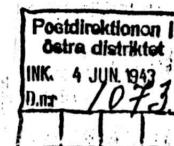
Burs

Från Stånga utgick en lantbrevbäring till När via Burs med den tidtabell som här exemplifieras med förhållandena vid slutet av 1881.

Stånga—När.						
(Från den 21 december 1881.)						
—	12,0	1,5	Stånga poststation	O. L.	10,0	—
			Österlings länsmansboställe			
			Burs' kyrkoherdeboställe			
4,0	—		Närs kyrkoherdeboställe	O. L.	—	6,0

Alltsedan lantbrevbäringens tillkomst hade befolkningen i Burs varit nöjd med denna form av service. Så småningom gjorde man emellertid ett försök att få ett postombud (diarienummer I b 1935:1555). Detta lyckades genom att ett postombud med handlanden Per August Andersson som ansvarig öppnades den 1 december 1935. Dennes son Bror Oskar övertog sysslan den 1 mars 1939. Expedition skedde bokföringsmässigt via poststationen i Stånga och postsäckarna fördes av den åkande lantbrevbäraren på linjen Stånga-När. Det omständliga redovisningssystemet var inte så populärt och flera försök gjordes att få anordningen utbytt mot en poststation. Man kom slutligt till skott, som det ibland heter, genom ett brev till postmästaren i Visby den 20 maj 1943.

Postmästaren i Visby ansåg i sin framställning till poststyrelsen att "poströrelsens omfattning torde väl motivera ett utbyte av postombud i Burs mot poststation" och att bokföringen vid poststationen i Stånga och postombudet i Burs var betungande. Postmästarens utredning visade att

Angående poststation i Burs kommun.

I enlighet med tidigare gjord framställning får Burs kommunalnämnd härmed vördsamt anhålla, att poststation snarast möjligt inrättas i Burs kommun.

Till namn å poststationen föreslå vi Burs.

Som lämplig person att förestå poststationen föreslå vi handelsbiträdet Allan Engdahl, Enges, hvilken ävenledes tillhandahåller välbelägen lokal.

Burs den 20 maj 1943,
BURS KOMMUNALNÄMND, STÅNGA

Per August Andersson
Kommunalnämndens ordförande

Helmuth Ahrenhach, M. Fogberg, Jacob Thansson

813 personer skulle få nytta av en poststation och att denna skulle få i medeltal 339 försändelser per dag att dela ut, varav 215 vardagliga tidningar.

Sedan bl a ortnamnskommissionen uppgett att det inte fanns något att erinra mot namnet Burs beslöt poststyrelsen den 21 juli 1943 att poststationen skulle öppnas med 1944 års ingång (diarienummer I b 1703.43). Den ersattes med modern lantbrevbäring den 1 april 1961. Agneta Pettersson hade blivit anställd som ordinarie föreståndare från den 1 januari 1954.

Fardhem

Strax nordväst om Hemse finner vi Fardhem på relativt kort avstånd till järnvägen. Det var en av de många poststationer som öppnades på Gotland med 1874 års ingång i anslutning till att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. Till föreståndare antogs mamsell Mathilda Lindström.

Poststationen låg utmed postlinjen till Burge och drabbades som så många andra små poststationer av geddesyxan när lantbrevbäring introducerades på Gotland. Den drogs sålunda in den 31 december 1877 och en lantbrevbärare mellan Hemse och Burge sörjde för befolkningens postgång. Efter hand som postverkets finanser förbättrades, kunde turerna på denna lantbrevbäring, som ursprungligen var två i veckan, utökas till dagliga turer, även helgdagar, som framgår av denna tidtabell.

Hemse—Burge.						
—	12,0	0,4	<i>Hemse</i> postexpedition	Alla dagar.	12,0	—
12,35	12,35	0,3	<i>Fardhems</i> prestgård	Alla dagar.	11,25	11,25
1,0	—	0,7	<i>Burge</i> poststation	Alla dagar.	—	11,0

Efter flera försök lyckades man genom en framställning få poststationen återinrättad den 7 juni 1924. Den drogs åter in med april månads utgång 1962. Sonja Selma Maria Jakobsson, som hade tillträtt vid 33 års ålder den 1 december 1954, blev den siste ordinarie föreståndaren.

Hemse

Länge innan järnvägen kom till Hemse, fanns där ett förvaltningspostkontor. En framställning 1862 från personer i Ronehamn om en postexpedition ledde till ett kungligt brev om att ett postkontor skulle öppnas på en mils avstånd därifrån vid Högby i Hemse socken. Där blev Olof Lagergren postmästare och fick i april 1867 byta ut datumstämpeln med namnet Högby till en med namnet Hemse. Postkontoret fick alltså socknens namn.

Fyra ordinarie postmästare fanns i Hemse, innan postkontoret byttes ut mot en poststation 1921, nämligen Olof Lagergren (1863-1890), Carl Gustaf Elias Myrsten (1890-1905), Anton Knut Tengvall (1905-1914) och Johan Erik Sätter (1915-1921).

Med något enda udda undantag har postkontoren i vårt land inte varit förenade med järnvägsstationer. Någon förening med järnvägen fördes inte heller på tal och när tågen på järnvägen Visby - Hemse började användas för postbefordran den 1 oktober 1878, fick postmästare Lagergren organisera lokala transporter från och till tågen, eftersom landsvägsposten från Visby då upphörde.

Postmästarna i Hemse hade ett förhållandevis stort förvaltningsområde. Några poststationer överfördes till Visby förvaltningsområde när tågtrafiken började, enär de ansågs lätt kunna administreras från järnvägens utgångspunkt. Vid tiden för sekelskiftet var följande poststationer förlagda under postkontoret i Hemse: Burge, Burgsvik, Hablingbo, Havdhem, Ronehamn och Vamlingbo. Samtidigt administrerade postmästaren i Hemse följande lantbrevbäringar: Burgsvik-Hamra, Hablingbo-Sproge, Havdhem-Eke, Havdhem-Näs, Hemse-Lojsta och Vamlingbo-Sundre.

En indragning av postkontoret i Hemse fördes på tal sju år innan den blev verklighet (diarienummer I b 1914:1859). Den gången löstes frågan i stället med utvidgning av förvaltningsområdet, som den 1 oktober 1915 tillfördes poststationerna i Bjärges, Buttle, Etelhem, Garda, Ljugarn, När och Stånga.

Exakt sex år senare överfördes hela förvaltningsområdet till Visby. Förändringen initierades av en till synes banal sak - frågan om ny lokal (diarienummer I b 1921:1356). Därmed hade det förhållandevis stora postkontoret ersatts med en poststation.

Denna utvecklades bra och byttes den 1 februari 1943 ut mot en postexpedition, ett på 1920-talet tillkommet mellanting mellan poststationer och förvaltningspostkontor. Stina Astrid Dorotea Gillis blev chef för den nya anordningen och hade då den för postverket något säregna titeln stationsmästare. Med efternamnet Gillis utbytt mot Korsman blev hon Hemse trogen hela sitt postliv. Efterträdaren Christina Melander fick uppleva det föränderliga 1970-talet som bland annat med verkets nya terminologi förvandlade postexpeditionen till lokalpostkontor 1977. Prefixet "lokal" föll bort med 1986 års ingång. F n har drygt 2200 hushåll postadress Hemse.

Från Hemse utgick en järnväg till Ronehamn, vilken efter halvtannat år med provisorisk godstrafik öppnades för allmän godstrafik den 15 februari 1903 och för allmän trafik den 1 maj 1904. Tågen var i reguljär drift under knappt halvtannat decennium. Den 10 km långa järnvägen behandlas i ett följande häfte om fortsättningen söderut av 1878 års järnväg.